

Olimpisko kustību visā pasaulē pazīst pēc tās simboliem – olimpiskajiem apļiem un karoga, olimpiskā moto un himnas, kā arī olimpiskās uguns un lāpas.

Vai Tu zini, ko simbolizē olimpiskie apļi un kā tie radās?

I Olimpisko spēļu pirmsākumi

Olimpisko spēļu dzimtene ir Senā Grieķija, kur apmēram 1000 gadu notika antīkās olimpiskās spēles.

Antīkās olimpiskās spēles bija gan reliģiski svētki par godu grieķu dievam Zevam, gan sporta sacensības. Šīs spēles tika rīkotas Svētajā ielejā Olimpijā.

Vēsturē saglabājušās ziņas, ka gandrīz pirms 3000 gadiem, 776. g. p.m.ē. jūlijā, Krona kalna pakājē pie Olimpijas norisinājās skrīšanas sacensības vienas stadijas skrījienā. Pirmais uzvarētājs bija Korebs – jauniešs (pavārs) no Elīdas. Balvā viņš saņēma olīvzaru vainagu.

Olimpiskās spēles notika ik pēc 4 gadiem. Šo ciklu, ko dēvēja par olimpiādi, grieķi izmantoja laika skaitīšanai.

Olimpisko spēļu laikā grieķi noslēdza pamieru un pārtrauca karus. Visā zemē valdīja miers. Olimpiskā pamiera laužējiem draudēja bargs sods – nolādēšana uz mūžu. Olimpijā nedrīkstēja ierasties ar ieroci. Spēļu laikā Olimpijā pulcējās atlēti un svētceļnieki, aristokrāti un tirgotāji, dzejnieki un filozofi.

Olimpiskajās spēlēs varēja piedalīties tikai brīvie grieķi – vīrieši. Sievietes Olimpijā neielaida, tām spēles notika Spartā.

Gadu gaitā Olimpijā tika uzcelts celtnu komplekss – stadions, būves treniņiem un rehabilitācijai, reliģiskie tempļi.

Pirmās 13 olimpiādes ilga tikai vienu dienu, un programma bija ļoti īsa – sacensības vienas stadijas skrījienā. Pieaugot olimpisko spēļu popularitātei, programma tika paplašināta un olimpiāde notika līdz piecām dienām.

14. olimpiādē pirmo reizi notika sacensības arī divu stadiju skrījienā. 15. olimpiādē atlēti sacentās 12 stadiju skrījienā. Skrījēji startēja grupās pa četri. Katra skrījiena uzvarētājs iekļuva nākamajā kārtā utt. 708. g. p.m.ē. programmā tika iekļauta piecīņa – skrīšana,

tāllēkšana, šķēpa mešana, diska mešana un cīņa. 688. g. p.m.ē. sākās sacensības boksā, pēc astoņiem gadiem programmā tika iekļauti braucieni ar zirgu četrjūgiem. 632. g. p.m.ē. sāka rīkot bērnu skriešanas sacensības. Distance bija uz pusi īsāka nekā pieaugušajiem. Atlēti Olimpijā sacentās slavas, nevis materiāla labuma dēļ. Uzvarētājs tika godināts kā dieva mīlulis. Ilgus gadus olimpisko spēļu čempiona vienīgā balva bija olīvzaru vainags. Kopš 61. olimpiādes Olimpijā sāka celt čempionu statujas. Šāds gods tika izrādīts tikai tiem, kuri uzvarēja trijās olimpiādēs pēc kārtas. Uzvarētājiem tika veltītas odas. Olimpisko spēļu popularitāte ietekmēja uzvarētāju apbalvošanu. Pilsētas, no kurām nāca olimpiskie čempioni, ar laiku sāka rīkot krāšņas uzvarētāju sagaidīšanas svinības, dāvāja viņiem vērtīgas balvas, nodrošināja dažādas privilēģijas.

Pakāpeniski mainījās olimpisko spēļu saturs, skatītāji pieprasīja augstākus rezultātus, sportisti kļuva par profesionāļiem. Rituāli zaudēja nozīmi, spēles izvērtās izklaidējošā izrādē, bija gadījumi, kad mēģināja uzpirkt konkurentus.

Pēc 1169 gadiem, kuru laikā notika gandrīz 300 olimpiskās spēles, 393. gadā Romas imperators Feodosijs I aizliedza olimpiskās spēles.

II Olimpisko spēļu vēsture

Mūsdienu olimpiskās spēles atdzima apmēram 1500 gadus pēc antīko spēļu aizliegšanas 19. gadsimta nogalē.

Olimpisko spēļu tradīciju mūsdienās atdzīvināja Pjērs de Kubertēns ar saviem domubiedriem.

Pjērs de Kubertēns piedzima 1863. gada 1. janvārī Parīzē. Jau ļoti agri viņš izrādīja interesi par literatūru, vēsturi, socioloģiju un problēmām izglītībā. Pēc jezuītu koledžas viņš mācījās Francijas Kara akadēmijā un Juridiskajā augstskolā, taču tās abas pameta, lai pilnībā pievērstos savam izglītības reformas redzējumam un sapnim mūsdienīgi atdzīvināt olimpiskās spēles. De Kubertēns nodibināja olimpisko kustību. Viņš bija Starptautiskās Olimpiskās komitejas (SOK) prezidents no 1896. līdz 1925. gadam, bet līdz savai nāvei 1937. gada 2. septembrī bija olimpisko spēļu Goda prezidents. De Kubertēns apbedīts Šveices pilsētā Lozannā, bet, saskaņā ar viņa pēdējo gribu, viņa sirds apbedīta Grieķijas Olimpijā. Šajā olimpiskajiem ideāliem un garam veltītajā marmora monumentā Pjēra de Kubertēna idejas par izglītības reformu un sapnis par olimpisko spēļu atdzīvināšanu parāda, ka viņš bija sava laika cilvēks, kuru ietekmēja apkārtējā pasaule un notikumi. Viņš sacīja: „Atdzīvinot olimpiskās spēles, es neskatījos sev apkārt, bet lūkojos tālumā. Es vēlējos mūsdienu pasaulē ilgtspējīgā veidā atjaunot antīko tradīciju, kuras principi atkal kļuvuši būtiski.” Viņam bija vairāki iedvesmas avoti mūsdienīgām olimpiskajām spēlēm.

De Kubertēns nebija vienīgais, kuram bija savs redzējums par olimpisko spēļu atdzimšanu. Jau pirms atklājumiem un izrakumiem senajā Olimpijā visā pasaulē notika citas vietējās „olimpiskās” spēles, piemēram, Roberts Dovers (Robert Dover) rīkoja olimpiskās spēles Anglijā, Dr. Viljams Penijs Brūks (William Penny Brookes) – Mačvenlokā, Zviedrijā olimpiskās spēles notika Ramlosā (Ramlösa), Kanādā – Monreālā, Grieķijā – olimpiāde Zapijā (Zappeion). Taču tieši De Kubertēns bija galvenais dzinējspēks, lai savu starptautisko sporta svētku redzējumu pārvērstu par mūsdienu olimpiskajām spēlēm.

1883. gadā franču aristokrāts barons Pjērs de Kubertēns pirmo reizi izvirzīja ideju rīkot plašas starptautiskas sporta sacensības, pārņemot antīkās Grieķijas olimpisko spēļu tradīcijas un ideālus. Kubertēns meklēja un atrada domubiedrus citās pasaules valstīs. Pjēra de Kubertēna ideja bija, lai olimpiskajās spēlēs piedalās visu pasaules valstu labākie atlēti, kas vienkopus pulcējas ik pēc 4 gadiem, sacenšoties viens ar otru.

1894. gada 23. jūnijā Parīzē, Sorbonas Universitātē, Starptautiskajā sporta kongresā 79 delegāti no 12 valstīm un 49 sporta organizācijām vienprātīgi atbalstīja Kubertēna ideju rīkot mūsdienu olimpiskās spēles. Tika izveidota Starptautiskā Olimpiskā komiteja. Pasludinot olimpisko spēļu atgriešanos mūsdienās – 1. Mūsdienu olimpiskās spēles norisinājās Atēnās, Grieķijā 1896. gadā.

Pēc Kubertēna ierosmes, no 1912. līdz 1948. gadam spēlēs bez sporta sacensībām notika arī arhitektūras, literatūras, mūzikas, mākslas un tēlniecības konkursi. Arī mūsdienās olimpisko spēļu sporta programmu papildina plašs kultūras sarīkojumu klāsts.

De Kubertēns izstrādājis Olimpiskās hartas pamattekstu, spēļu atklāšanas un noslēguma ceremoniju protokolu un atlētu zvēresta tekstu, kā arī izveidojis olimpisko karogu. Viņš ir olimpiskās emblēmas – piecu kopā savīto apļu – idejas autors.

Olimpiskie simboli

Olimpisko kustību visā pasaulē pazīst pēc tās simboliem – olimpiskajiem apļiem un karoga, olimpiskā moto un himnas, kā arī olimpiskās uguns un lāpas.

III Olimpisko apļu vēsture

Olimpiskajiem apļiem ir vairāk nekā 100 gadu sena vēsture.

Kā tie radās?

Apciemojot Delfus (Grieķija), kur sensenos laikos notika Pītijas spēles, Pjērs de Kubertēns uz altāra ieraudzīja emblēmu no pieciem savītiem apļiem. Tā deva viņam ierosmi idejai par olimpiskajiem apļiem un karogu.

Pirmo reizi olimpiskajās spēlēs visu piecu kontinentu – Āzijas, Āfrikas, Eiropas, Okeānijas un Amerikas – sportisti sacentās Stokholmā, Zviedrijā, 1912. gadā.

Pjēru de Kubertēnu ļoti iespaidoja šis patiesi globālais sporta notikums ar piecu kontinentu sportistu dalību. Spēļu iedvesmots, 1913. gadā viņš sāka veidot olimpisko spēļu simbolu – olimpiskos apļus.

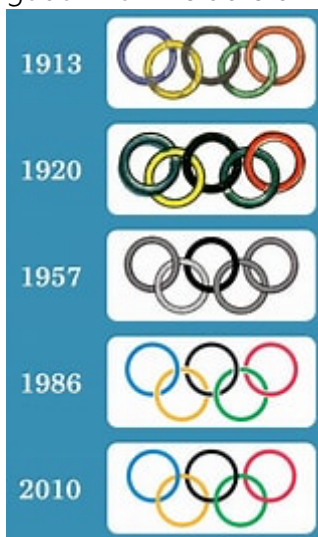
De Kubertēns izvēlējās 6 krāsas – zilu, dzeltenu, melnu, zaļu, sarkanu un baltu. Apļu krāsas un baltais fons bija atbilstoši tobrīd pastāvošo dažādo valstu karogu krāsām. Vismaz viena no šīm krāsām bija atrodama 1912. gada Stokholmas olimpisko spēļu dalībnieku pārstāvēto valstu karogos.

Pirmo reizi olimpisko simbolu Pjērs de Kubertēns prezentēja 1914. gadā Parīzē.

Olimpiskie apļi kļuva par oficiālu olimpisko simbolu.

Pieci savstarpēji savīti apļi simbolizē olimpiskās saimes vienotību – pasaules sportistu pulcēšanos olimpiskajās spēlēs un draudzību starp visu kontinentu tautām. Katrs aplis nav simbols konkrētam kontinentam.

Olimpiskajiem apļiem, ko 2010. gadā apstiprināja Starptautiskā Olimpiskā komiteja un kuru dizainu pazīstam mūsdienās, ir gara attīstības vēsture. Līdz 1957. gadam tos mēģināja izvietot vienā rindā. Bija variācijas, kad 2 apļi bija augšā un 3 apakšā. Tikai 1957. gadā tika apstiprināts olimpisko apļu dizains ar 3 apļiem augšā un 2 apakšā. Laika gaitā tas tika pilnveidots, saglabājot Pjēra de Kubertēna apļu nepārtrauktības ideju, līdz 2010. gadā tika izveidots olimpisko apļu mūsdienu dizains, kādu to redzam šodien.

Olimpiskais simbols ir ļoti populārs.

Olimpisko spēļu laikā to var ieraudzīt ik uz soļa – tas rotā olimpiešu apģērbus, starta numurus, stadionu, plakātus, ēkas, cepures, somas, krūzītes, talismanus u.c. Dažreiz līdzjutēji pat ir nokrāsojuši savas ķermeņa daļas olimpisko apļu krāsās.

IV Olimpiskais karogs

Ņemot par pamatu olimpiskos apļus, Pjērs de Kubertēns radīja olimpisko karogu, kura vidū uz balta fona novietoti pieci olimpiskie apļi. Olimpiskais karogs tika apstiprināts 1914. gada olimpiskajā kongresā.

Olimpiskajās spēlēs pirmo reizi to svinīgi pacēla 1920. gadā Antverpenē. Karogs tiek pacelts olimpisko spēļu atklāšanas ceremonijā, un tas plīvo spēļu galvenajā arēnā. Noslēguma ceremonijā karogs tiek nolaiests. Olimpiskās pilsētas mērs to pasniedz SOK prezidentam, kurš karogu tūlīt nodod tālāk nākamo olimpisko spēļu rīkotājpilsētas pārstāvjiem.

Latvija olimpiskajā kustībā

Latvijas Olimpiskajai komitejai ir vairāk nekā 100 gadu.

Latvijas olimpiskajai vēsturei ir 4 attīstības posmi:

- 1911.–1918. gads – pirmsākumi un pirmie olimpiskie mēģinājumi;
- 1922.–1940. gads – Latvijas Olimpiskās komitejas dibināšana un darbība;
- 1945.–1988. gads – olimpiskie starti zem citu valstu karogiem;
- 1988. gads – mūsdienām – atmoda, atjaunošana, atzišana.

Olimpiskie pirmsākumi

Modernā sporta attīstība Latvijas teritorijā – īpaši Vidzemē un Kurzemē – sākās 19. gs. 2. pusē, kad Latvija vēl bija Krievijas impērijas sastāvā. Entuziasti apvienojās sporta biedrībās, tika rīkotas sacensības, auga interese par starptautiskajām sporta norisēm.

Doma par olimpiskajām spēlēm Latvijas teritorijā pamazām iesakņojās 20. gs. sākumā.

1911. gada 18. decembrī Rīgā 13 sporta biedrību pārstāvji nodibināja Baltijas Olimpisko komiteju, kas juridiski atradās Krievijas Olimpiskās komitejas pakļautībā. 33 Vidzemes un Kurzemes guberņu sportisti 1912. gadā Krievijas delegācijas sastāvā piedalījās 5. olimpiādes spēlēs Stokholmā.

Baltijas Olimpiskās komitejas plāni bija tālejoši – vēlme piedalīties kā neatkarīgai komandai 6. olimpiādes spēlēs Berlīnē 1916. gadā.

Šos plānus izjauca Pirmais pasaules karš.

Pirmā olimpiskā pieredze

1912. gada 5. maijs–27. jūlijs – Stokholmā latvieši un Latvijas teritorijā dzīvojošie cittautieši pirmo reizi startēja olimpiskajās spēlēs, atklāšanas parādē soļojot aiz Krievijas impērijas karoga.

5. olimpiādes spēlēs Stokholmā Krievijas delegācijas sastāvā tika akreditēti 33, bet sacensībās piedalījās 28 latviešu sportisti 5 sporta veidos: grieķu – romiešu cīņā, peldēšanā, riteņbraukšanā, vieglatlētikā, šaušanā.

Pirmā olimpiskā medaļa

Stokholmā latvietis Haralds Blaus izcīnīja bronzas medaļu šaušanā pa māla baložiem. Tā bija pirmā olimpiskā medaļa Latvijai.

LOK dibināšanas priekšdarbi

Mēs gribam startēt olimpiskajās spēlēs!

Pēc Pirmā pasaules kara, aizvadot skaudras Neatkarības cīņas un nodibinoties jaunai valstij – Latvijai, pilnīgi no jauna atdzima arī olimpiskā kustība. Latvijas sportisti vēlējās jau 1920. gadā piedalīties olimpiādes spēlēs Antverpenē, bet saņēma no orgkomitejas noraidījumu, jo Latvijā vēl nebija izveidota Olimpiskā komiteja.

1922. gada 23. aprīlī Latvijas sporta organizāciju pārstāvju sanāksmē Rīgā, Nikolaja ielā (tagad Kr.Valdemāra ielā 65, Rīgas 49. vidusskolā) izveidoja Latvijas Olimpisko komiteju. Par tās pirmo priekšsēdētāju iecēla Latvijas Sporta biedrības vadītāju Jāni Dikmani. Statūtos tika minēts LOK uzdevums: „Olimpiskā komiteja pārstāv Latvijas sportu starptautiskās olimpiādēs un kopīgi ar Latvijas Sporta organizāciju apvienību sarīko Latvijas olimpiskās sacīkstes gadu pirms vispasaules olimpiādēm.”

Neatkarīgās Latvijas pirmie olimpiskie starti notika 1924. gadā, kad Latvijas sportisti pēc SOK uzaicinājuma piedalījās Ziemas olimpiskās nedēļas sacensībās Šamonī (tās vēlāk nosauca par pirmajām ziemas olimpiskajām spēlēm) un 7. olimpiādes spēlēs Parīzē, kur pirmo reizi olimpiskajās arēnās plīvoja neatkarīgās Latvijas sarkanbaltsarkanais karogs. 1932. gadā Losandželosā Latviju pārstāvēja tikai divi sportisti, jo ceļš bija ļoti dārgs. 27 gadus vecais valmierietis Jānis Daliņš izcīnīja pirmo olimpisko medaļu neatkarīgajai Latvijai. Soļošanas sacensībās 50 km distancē viņš finišēja otrajā vietā. Sportista karjeras laikā J.Daliņš septiņas reizes laboja pasaules rekordu un 1934. gadā uzvarēja pirmajā Eiropas vieglatlētikas čempionātā.

Pirmās brīvvalsts laikā Latvijas sportisti piedalījās četrās olimpiādes spēlēs (1924., 1928., 1932., 1936. gadā) un trijās ziemas olimpiskajās spēlēs (1924., 1928., 1936. gadā), izcīnot 3 olimpiskās medaļas. Otrais pasaules karš un Latvijas okupācija 1940. gadā pārtrauca šo daudzsološo un cerīgo attīstību.

Viena no spilgtākajām personībām šajā periodā Latvijas sporta dzīvē bija aktīvais, vitālais un enerģijas pārpilnais Jānis Dikmanis. No 1926. līdz 1947. gadam viņš bija Starptautiskās Olimpiskās komitejas loceklis.

Pēc Otrā pasaules kara, sākot ar 1945. gadu, Latvijas sportisti jau bija Padomju Savienības sporta dzīves sastāvdaļa.

No 1952. līdz 1988. gadam Latvijā dzīvojošajiem sportistiem starts olimpiskajās spēlēs bija iespējams tikai zem citu valstu karogiem.

1952. gadā Helsinkos Latvijas sportisti pirmo reizi olimpiskajās spēlēs startēja zem sarkanā Padomju Savienības karoga, bet 1956. gadā Melburnā pieci Latvijā dzimušie sportisti olimpiskajās cīņās devās savas jaunās mītnes zemes – Austrālijas – komandas sastāvā. Sporta mīlestība spītēja politikai un turpināja to darīt abpus dzelzs priekšvara līdz pat valsts neatkarības atgūšanai.

Šis posms bija visilgākais – gandrīz pusgadsimtu līdz pat LOK atjaunošanai.

Melburnā 1956. gadā notikušās olimpiskās spēles vienmēr būs īpašas mūsu sporta vēsturē, jo tieši tālajā Austrālijā tika izcīnīta pirmā Latvijas sportistu olimpiskā zelta medaļa – to šķēpa mešanā paveica Inese Jaunzeme.

1988. gada 17. septembrī Latvijas presē tika publicēts aicinājums atjaunot Latvijas Olimpisko komiteju. To bija parakstījuši 25 sabiedrībā pazīstami cilvēki – treneri, rakstnieki, žurnālisti, bijušie un esošie sportisti, arī divi olimpiskie čempioni – Jānis Ķipurs un Dainis Kūla.

1988. gada 19. novembrī Latvijas sporta organizāciju 483 pārstāvju kopsapulce nolēma atjaunot LOK darbību.

1991. gada 18. septembrī Starptautiskās Olimpiskās komitejas izpildkomiteja atzina LOK tiesības un uzaicināja Latvijas sportistus piedalīties 1992. gada ziemas olimpiskajās spēlēs Albērvilā un 25. olimpiādes spēlēs Barselonā.

Pēc 56 gadu pārtraukuma 1992. gada 30. jūlijā mastā aiz olimpiskā goda pjedestāla atkal plīvoja neatkarīgās Latvijas karogs.

27. olimpiādes spēlēs Sidnejā 2000. gadā Igors Vihrovs kļuva par pirmo olimpisko čempionu neatkarīgās Latvijas vēsturē. Interesanta sakritība – vēsturiskais notikums risinājās Austrālijā, kur 44 gadus iepriekš pirmo olimpisko zelta medaļu Latvijas sporta vēsturē, pārstāvētot Padomju Savienības komandu, ieguva šķēpmetēja Inese Jaunzeme. Jaunu ierakstu Latvijas sporta un vasaras olimpisko spēļu vēsturē ierakstīja Māris Štrombergs 29. olimpiādes spēlēs Pekinā 2008. gadā, kļūdam par pirmo olimpisko čempionu BMX riteņbraukšanā.

Latvija ar savu delegāciju pārstāvēta 12 vasaras un 12 ziemas spēlēs. Bet mūsu olimpiskajai bilancei jāpieskaita vēl 11 vasaras un 7 ziemas spēles, kurās piedalījās vismaz viens mūsējais, startējot zem citu valstu karogiem.